

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Ortaçağ Kültür ve Medeniyeti Tarihi	TAR220	4	3 + 0	5,0	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - Lisans (yüz yüze)				
Amaç	Bu dersin amacı, Orta Çağ'da Doğu ve Batı uygarlıklarında ortaya çıkan kültürel, dini, sosyal ve entelektüel yapıların tarihsel bağlamda incelenmesini sağlamak; öğrencilerin Orta Çağ medeniyetlerini karşılaştırmalı olarak değerlendirebilecek bir tarihsel bakış açısı kazanmalarını sağlamaktır.				
Ders İçeriği	Bu derste öğrencilere Orta Çağ boyunca Doğu ve Batı uygarlıklarının geliştirdiği kültürel, entelektüel, dini, siyasi ve ekonomik yapılar tanıtılmaktadır. Dersin başında Orta Çağ'ın kronolojik ve coğrafi sınırları tanımlanmakta, ardından "Orta Çağ" kavramının farklı tarih yazımı geleneklerindeki algılanış biçimleri tartışılmaktadır. Öğrenciler, Bizans İmparatorluğu'nun kültürel ve siyasi mirasını inceleme fırsatı bulmaktadır. İslam Halifelikleri'nin entelektüel ve dini yapısı detaylı olarak ele alınmaktadır. Batı Hristiyan dünyasının kurumsal yapıları ve sosyal dinamikleri analiz edilmektedir. Selçukluların siyasi yapısı, bilim ve sanat alanındaki katkılarıyla değerlendirilmektedir. Moğolların Orta Çağ'daki etkisi ve kültürler arası etkileşimleri üzerinde durulmaktadır. Farklı uygarlıklar arasındaki kültürel alışveriş, dersin temel konularından birini oluşturmaktadır. Bilgi, din ve sanat geleneklerinin sınırları aşarak nasıl yayıldığı ayrıntılı şekilde tartışılmaktadır. Tercüme hareketleri bu aktarımın önemli araçlarından biri olarak gösterilmektedir. Medrese ve manastır gibi kurumlar aracılığıyla bilimsel bilgi dolaşımı gerçekleşmektedir. Çok dilli bilgilerin bu süreçteki köprü rolü vurgulanmaktadır. Orta Çağ toplumlarının dini dünya görüşü, kozmoloji ve ritüeller bağlamında ele alınmaktadır. Dinin bireysel ve toplumsal yaşam üzerindeki etkisi açıklanmaktadır. Hristiyan ve İslam dünyalarında din-devlet ilişkileri karşılaştırmalı olarak işlenmektedir. Dini seçkinlerin siyasi ve sosyal etkileri değerlendirilmektedir. Manastır hareketlerinin Avrupa'da nasıl bir dönüşüm yarattığı incelenmektedir. İslam dünyasında tasavvufun ortaya çıkışı ve gelişimi önemli bir tema olarak yer almaktadır. Mezhepsel ayrışmaların toplumsal yapılar üzerindeki etkisi de göz önünde bulundurulmaktadır. Sanat ve mimari, farklı uygarlıkların estetik anlayışlarını ortaya koyan unsurlar olarak dersin diğer bir odak noktasıdır. Romanesk ve Gotik mimari üslupları Avrupa bağlamında görsel örneklerle analiz edilmektedir. İslam sanatında geometri, arabesk ve hat sanatı estetik ve sembolik yönleriyle ele alınmaktadır. Orta Asya ve Anadolu'daki mimari ve sanatsal sentezler kültürel etkileşimle birlikte değerlendirilmektedir. Tarıma dayalı ekonomik sistemlerin toplumsal yapı üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Ticaret ağlarının genişliği ve şehirlerin bu ağlardaki rolü analiz edilmektedir. Feodal yapılar, toprak mülkiyeti ve üretim ilişkileri ders kapsamında ele alınmaktadır. Loncaların ekonomik organizasyondaki yeri ve etkisi açıklanmaktadır. Bağdat, Konstantinopolis, Venedik ve Semerkand gibi kentlerin ekonomik ve kültürel rolleri incelenmektedir. Kadınların toplumsal rolleri, aile yapıları ve cinsiyet ilişkileri farklı uygarlıklar üzerinden karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Avrupa'da skolastik düşüncenin gelişimi ile İslam dünyasında felsefe ve bilim arasındaki ilişkiler tartışılmaktadır. Antik mirasın hem korunması hem de yeniden üretilmesi süreci entelektüel gelenekler bağlamında değerlendirilmektedir. Dersin sonunda öğrenciler, Orta Çağ'ı sadece savaşlar ve siyasi olaylar üzerinden değil, çok yönlü bir kültürel zenginlik olarak kavrama becerisi kazanmaktadır.				
Ders Kaynakları	Barber, Richard, (2000), İki Şehir: Erken Orta Çağ Dünyasının Tarihi, Oxford University Press. , Eliade, Mircea, (1959), Kutsal ve Dünyevi: Dinlerin Doğası, Harcourt Brace. , Gibbon, Edward, (1776), Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi. , Hitti, Philip K., (2002), Arapların Tarihi, Macmillan. , Köprülü, Mehmet Fuad, (1943), "Anadolu Selçukluları Tarihinin Yerli Kaynakları", Belleten, VII/27, s. 379-521. , Kurtz, S. R., (1983), Orta Çağ Kültürü, University of Chicago Press. , Langer, William L., (1967), Orta Çağ Dünyası, Harper & Row. , Lewis, Bernard - Holt, P. M. (ed.), (1962), Ortadoğu'nun Tarihçileri, Londra. , Madden, Thomas F., (2005), Haçlı Seferlerinin Yeni ve Özlü Tarihi, Rowman & Littlefield., McKitterick, Rosamond, (2004), Karolenjiler ve Erken Orta Çağ Dünyası, Macmillan., Muhammed Emin Riyâhî, (1995), Osmanlı Topraklarında Fars Dili ve Edebiyatı, çev. Mehmet Kanar, İstanbul., Oman, Charles, (1914), Karanlık Çağlar 476–918, Rivingtons., Zaman, Muhammed Kasım. Günümüz İslamında Ulemâ: Değişimin Muhafızları. Princeton: Princeton Üniversitesi Yayınları, 2002., Yıldız, Selim. Orta Çağ Anadolu Kültürü ve Sanatı. Ankara: Akçağ Yayınları, 2015., Williams, John Alden. İslam Medeniyetinin Temaları. Berkeley: California Üniversitesi Yayınları, 1971., Wensinck, A.J. Müslüman İnancı: Kökeni ve Tarihî Gelişimi. Cambridge: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 1932., Whelan, Estelle. "Tanrı'nın Sözü Yazıyor: Bazı Erken Kur'an El Yazmaları ve Ortamları." Ars Orientalis 20 (1990): 113–147., Wickham, Chris. Roma Mirası: Karanlık Çağları Aydınlatmak 400–1000. Londra: Penguin Books, 2009., Turner, Bryan S. İslam ve Batı: Modernlik ve Kimlik Politikaları. Londra: Routledge, 199., Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. Osmanlı Tarihi. Cilt 1-5. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988, Van Koningsveld, P.S. Bağlam İçinde Dini Polemikler: Orta Çağda Müslüman-Hristiyan Polemiklerine Yansımalar. Amsterdam: Amsterdam Üniversitesi Yayınları, 1999. , Voll, John O. İslam: Modern Dünyada Süreklilik ve Değişim. 2. baskı. Syracuse: Syracuse Üniversitesi Yayınları, 1994. , Tabarî, Muhammed ibn Jarîr. Târih al-Rusul wa-l-Mulûk. Beyrut: Dâr el-Turâth, 1967., Şehsuvaroğlu, Halil. Orta Çağ Anadolu Kültürü. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2003., Tabbaa, Yasser. Sünnî Canlanma Döneminde İslam Sanatının Dönüşümü. Seattle: Washington Üniversitesi Yayınları, 2001., Wickham, Chris. Roma Mirası: Avrupa Tarihi (Penguin Yayınları). Londra: Penguin Books, 2010. Sayfa 98–101. 12 Şubat 2024 tarihinde erişildi. İlk olarak 10 Aralık 2023 tarihinde arşivlendi., Özgüdenli, Osman Gazi, (2011), "Ortaçağ Tarihinin Kaynakları", Tarih Metodu, ed. Zekeriya Kurşun, Eskişehir, s. 100-130., Pope, Stephen, (2015), Orta Çağ Tarihi: 300–1500, Pearson., Rosenthal, Franz (1968), Müslüman Tarih Yazıcılığı Tarihi, Leiden., Collins, Roger. Erken Orta Çağ Avrupa'sı, 300–1000. Londra: Red Globe Press, 1991., Rubin, Miri. Orta Çağ: Çok Kısa Bir Giriş. Çok Kısa Girişler Serisi. Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları, 2014. Sayfa 11–13. 1 Aralık 2014 tarihinde erişildi. İlk olarak 11 Aralık 2023 tarihinde arşivlendi.				

Hafta	Konu
1	Orta Çağ kavramı, kronolojik ve coğrafi sınırları
2	Orta Çağ uygarlıklarının genel tanıtımı
3	Din ve toplum: Hristiyanlık, İslam ve dinî otoriteler
4	Eğitim kurumları ve bilimsel aktarım
5	Sanat ve mimari: Romanesk, Gotik, İslam sanatı
6	Entelektüel hayat: Skolastik düşünce, felsefe, bilim
7	Kadın, toplumsal cinsiyet ve aile
8	Ara Sınavı
9	Orta Çağ şehirleri ve kentleşme süreçleri
10	Ekonomi: Feodalizm, ticaret yolları, üretim
11	Kültürel etkileşimler ve tercüme hareketleri
12	Moğollar, Haçlılar ve medeniyetler arası karşılaşmalar
13	Dil, edebiyat ve sözlü kültür
14	Modern dünyaya geçişte kültürel miras
15	Genel değerlendirme ve kaynak analizi
16	Yarıyl Sonu Sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	3	14
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme	Tartışmalı Ders	3	14
Önceden planlanmış özel beceriler	Özel Destek / Yapısal Örnekler	1	1
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme, takım çalışması	Beyin Fırtınası	3	13
Ara Sınav 1		1	1
Kısa Sınav 1		1	1
Final		1	1
Ders İş Yüğü:		127	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		4,98	

Program Çıktıları	
1	Tarihi olayları anlamak için kronolojinin ve salt anlatının yeterli olmayacağını, farklı bilim dallarının sağlayacağı imkânlardan yararlanmak gerektiğinin farkına varmıştır.
2	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir.
3	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder.
4	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir.
5	Sahasıyla ilgi çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
6	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
7	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan, bunlara sadık kalır.
8	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur. Bu sayede bilimsel heyecanını sürekli canlı tutar ve akademik körelmeye maruz kalmaz.
9	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar.
10	Ülkenin kültürel, medeni ve millî varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır.
11	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki, hem de insani anlamda güçlü tutar.
12	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir.
13	Tarih alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ve donanımı bilgisine sahiptir; bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.
14	Tarih metodolojisini kullanarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir.

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)														
Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Öğrenci, Orta Çağ'da farklı medeniyetlerin kültürel, sosyal ve siyasi yapılarını tanımlar.	4	4	5	3	4	5	4	3	4	5	4	3	4	5
Öğrenci, din, sanat ve düşünce sistemlerinin Orta Çağ toplumları üzerindeki etkilerini analiz eder.	4	4	5	4	5	4	5	4	5	4	4	5	4	3
Öğrenci, Doğu ve Batı medeniyetleri arasında bilgi ve kültür aktarımını açıklar.	4	5	4	3	4	5	4	3	4	5	4	3	4	5
Öğrenci, tarihî kaynakları yorumlayarak Orta Çağ'a dair eleştirel bir bakış açısı geliştirir.	4	3	4	5	4	3	4	5	4	3	4	5	4	5
Öğrenci, Orta Çağ kültürünün modern toplumlara olan etkilerini değerlendirir.	4	5	4	5	4	5	3	5	3	5	4	5	4	5
Ortalama Değer	4	4,2	4,4	4	4,2	4,4	4	4	4	4,4	4	4,2	4	4,6